

Геометрія Q_∞ -зображення є складнішою, ніж геометрія S -кового зображення, але серед всіх Q_∞ -зображень є самою простою, навіть, N -самоподібною. Аналогом Q_∞ -зображення є зображення чисел рядами Люрота (знакододатними [2] та знакозмінними [7]).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жихарєва Ю.І., Працьовитий М.В. Властивості розподілу випадкової величини, L -символи якої в зображенні знакододатним рядом Люрота, є незалежними // Труды ИГММ НАН Украины. – 2011. Т.23. – С. 71-83.
2. Жихарєва Ю.І., Працьовитий М.В. Зображення чисел знакододатними рядами Люрота: основи метричної теорії // Наук. часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 1. Фізико-математичні науки. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – С. 200-211.
3. Працьовитий М.В. Поліоснове Q -представлення і фрактальні математичні об'єкти з ним пов'язані // Фрактальний аналіз та суміжні питання. – Київ: ІМ НАН України – НПУ імені М.П. Драгоманова. – 1988. – №2. – С. 14-35.
4. Pratsiovytyi M., Leshchynskiy O. The Q_∞^* -representation and a distribution connected with it // Voronoi Conference on Analytic Number Theory and Space Tilings: Abstracts. — Kyiv: Institute of Mathematics Nat. Acad. Sci. Ukraine, 1998. – P. 51-52.
5. Працьовитий М. В. Метрична, ймовірнісна та фрактальні теорія Φ_∞ -розкладів дійсних чисел // International Conference «Modern Stochastics: Theory and Applications», June 19-23, 2006, Kyiv: Abstracts. — Kyiv: 2006. — P.72.
6. Працьовитий М.В., Лещинський О.Л. Властивості випадкових величин, заданих розподілами елементів свого \tilde{Q}_∞ -зображення // Теорія ймовірностей та мат. статистика. – 1997. – №57. – С. 134-140.
7. Працьовитий М.В., Хворостіна Ю.В. Множина неповних сум знакозмінного ряду Люрота та розподілу ймовірностей на них // Наук. часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 1. Фізико-математичні науки. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – С. 106-118.
8. Турбин А.Ф., Працевитый Н.В. Фрактальные множества, функции, распределения. – К.: Наукова думка, 1992. – 208 с.

УДК 159.922.7

Поліщук Ю.Б.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГІПЕРАКТИВНИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

В статтє описуєається понятіє синдрому дефіциту уваги с гіперактивністю, рассматриваються особенності поведєнія гіперактивних дітей младшего школьного возраста.

На сьогоднішній день саме з проблемами гіперактивності дітей найчастіше звертаються до психологів. Ще декілька десятиків років тому термін «синдром дефіциту уваги та гіперактивності» зустрічався лише у спеціальній літературі з психології та педагогіки, сьогодні ж мало хто не чув про це.

За даними досліджень зарубіжних вчених кількість гіперактивних дітей становить від 4 до 9,5 % у популяції. За даними українських досліджень у нашій країні таких дітей на сьогодні від 50 – 150 тисяч, серед яких хлопчиків – 22%, а дівчаток – 10% [4].

Якщо розглянути значення слова гіперактивний, у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, дане слово складається з частки «гіпер... перша частина складних слів, що вказує на збільшення чого-небудь проти норми...» та «активний – енергійний діяльний» [2].

У Великому психологічному словнику за редакцією В.П. Зінченка та Б.Г. Мещерякова дитяча гіперактивність визначається як синдром дефіциту уваги з гіперактивністю (СДУГ), гіпердинамічний синдром (ГД), який проявляється не властивими для нормальної дитини неухважністю, відволіканням, імпульсивністю та гіперактивністю [1].

Вважається, що основні прояви синдрому дефіциту уваги та гіперактивності (СДУГ) відмічаються ще у дошкільному віці, але вони не є такими проблемними, як у шкільному віці, тому що частково компенсуються нормальним розумовим та соціальним розвитком. Проблеми починаються при вступі дитини у школу, на думку О. Халецької та В. Трошина [9] це обумовлено динамікою розвитку вищої нервової діяльності, вік 5,5 – 7 років та 9 – 10 років є критичними періодами розвитку систем мозку, які відповідають за увагу, пам'ять, розумову діяльність. Усі ці чинники співпадають з кризою 7 років.

СДУГ характерні такі ознаки як: порушення уваги, імпульсивність та надмірна рухова активність.

Н.Н. Заваденко вважає, що неухважність дітей зі СДУГ проявляється у слабкій концентрації уваги, в зниженні вибірковості уваги та у вираженому відволіканні з частими переключеннями з одного заняття на інше. Діти постійно відволікаються на уроці, не можуть довести справу яку розпочали до кінця, гублять свої речі. У вчителя часто складається враження, що дитина не чує звернену до неї мову, інструкцію до виконання завдання. Дитина зі СДУГ часто не доводить справу до кінця та не може довго утримувати увагу на важких, на її думку нецікавих заняттях, а ось дивитись телевізор, грати у комп'ютерні ігри, тобто робити те що їй подобається може часами. Ось така вибірковість уваги пов'язана з цікавістю, задоволеністю від діяльності. Виражене відволікання на сторонні подразники навіть призвело до того, що раніше дітей саджали на уроках за парти зі спеціальними перегородками. Але даний підхід не приніс очікуваних результатів, тому що діти відволікалися на будь-які сторонні стимули, які зустрічалися їм під час виконання завдання [3].

Із-за особливостей уваги дитині важко розділити усі подразники з навколишнього середовища на головні та на другорядні, яким потрібно приділити увагу, а на які зовсім не потрібно звертати. Особливості сприйняття таких дітей призводять до того, що

вони дуже швидко занурюються у нову справу забуваючи чим займалися до цього і не задумуючись про те, що робити далі, наслідками цього є труднощі у формуванні звичок та навичок, неадекватність та непередбачуваність у поведінці [7].

На думку А. Сиротюк гіперактивність дітей проявляється в надмірній руховій активності, неможливості всидіти на одному місці довгий час, виконання непотрібних, зайвих рухів під час уроку. В гіперактивних дітей ще з раннього дитинства тривалість сну нижче норми, вони навіть рухаються у вісні. Польські вчені встановили, що рухова активність гіперактивної дитини на 25% - 30% більша ніж у звичайних дітей. У руховій сфері у даних дітей є проблеми з руховою координацією, сформованістю праксису та дрібної моторики. Дітям важко застібати гудзики, зав'язувати шнурки, працювати з ножицями, голкою, мають несформований почерк [8].

Спеціалісти вважають, що рухову активність гіперактивної дитини не потрібно подавляти, а потрібно створювати умови для задоволення цієї потреби. Тому що під час руху завдяки гіпервентиляції легенів відновлюються зв'язки між структурами мозку, тобто рух для гіперактивної дитини не тільки природня потреба, а ще й засіб захисту організму [5].

Імпульсивність гіперактивних дітей проявляється у тому, що вони не можуть дочекатися своєї черги, відповідають на запитання не дослухавши його до кінця, часто втручаються у бесіди та ігри інших. В результаті своєї імпульсивності, яка проявляється не тільки в поведінці, а ще й у непослідовності та хаотичності своїх думок діти спочатку діють, а потім вже думають, тому вони ніколи не можуть спрогнозувати власну поведінку, подумати про наслідки у майбутньому [3].

У своїх роботах Л. Ясюкова описує таку характерну ознаку гіперактивних дітей як хронічну енергетичну недостатність, яка в даній категорії дітей ще недостатньо досліджена та описана. В кожній людини мозок працює в певному «добовому» ритмі для якого характерні робота днем та відпочинок у ночі, але іноді в результаті дії певних чинників (хвороба, втома, одноманітна праця) мозок починає працювати 30-40 хвилин, а потім відпочивати 10-15 секунд, за цей короткий період мозок «відключається» та відпочиває, накопичуючи енергію для подальшої роботи. Гіперактивні діти страждають на хронічну енергетичну недостатність і час їх працездатності це 10-15 хвилин, а паузи відпочинку мозку тривають 3-5 хвилин. В цей період «зовнішня» діяльність дитини не припиняється, вона може далі читати або писати, але нічого не розуміючи при цьому, може не чути звернену до неї мову. Тому часто зустрічаються у зошитах дітей ознаки дисграфії, деякі речення важко прочитати, але від дітей з класичною дисграфією їх відрізняє те, що все ж таки зустрічаються грамотно написані речення. Та спостерігається те, що на початку уроку діти роблять менше помилок, ніж у кінці [10].

В гіперактивних дітей виникають труднощі у спілкуванні з однолітками та дорослими. Гіперактивні діти балакучі та відкриті, вони швидко йдуть на перший контакт але пізніше в грі із-за надмірної імпульсивності, відволікання, невміння довести до кінця почату справу вони виявляються поганими партнерами. У класі вони постійно кричать, метушливі, можуть брати чужі речі, тому з ними не прагнуть товаришувати і дитина стає ізгоем у колективі [8].

Вчителі не долюблюють цих дітей за те, що вони порушують дисципліну та заважають роботі класу, багато хто з них навіть і не підозрює в дитини СДУГ, а вважає просто цих дітей педагогічно запущеними.

Вдома теж виникають проблеми із-за постійного порівняння гіперактивних дітей з їх більш успішними братами та сестрами. Батьків дратує недисциплінованість, неслухняність дітей, те що вони не допомагають, не виконують доручень, при цьому зауваження та покарання ні до чого не призводять. У родині часто буває напружена обстановка батьки починають себе винними, сваряться між собою, шукаючи ефективні способи виховання дитини [3].

Враховуючи усі особливості гіперактивних дітей рівень інтелекту в них являється вище норми та серед них є багато дітей широко обдарованих. На думку Г.Б. Моніної дуже часто в таких дітей проблеми зі здоров'ям поєднуються з обдарованістю і навіть в останні роки таких дітей почали називати "діти з подвійною виключеністю". Цей термін ввів у 1983 році Елкінд «twice-exceptional students» - «діти з подвійною виключеністю». Він критикує наявні методи ідентифікації таких дітей і розробляє принципи тестування та рекомендації для навчання таких дітей [6].

Психолог М.Жамкочян вважає, що з гіперактивних дітей виростають мандрівники, авантюристи, творці компаній, тому що подорослішавши ці діти захоплюються чимось конкретним, проявляючи увагу, зосередженість, посидючість. Все що їм не цікаво вони вчать без особливої старанності, а ось предмет свого захоплення досконало. В старшому шкільному віці СДУГ не зникає, а трансформується у якийсь талант, певне вміння. А якщо в дитинстві зруйнувати позитивні здібності, погасити гіперактивність дитини, то можна лишити її перевагу у майбутньому житті, позбавити того стрижня довкола якого можна будувати своє життя [7].

Американський вчений Е. Хеллоуелл порівнює СДУГ з подарунком з якого важко зняти обкладинку, але якщо людина навчиться з цим справлятися, то СДУГ ошчасливить її. Сильні сторони дитини можна розвивати та використовувати таким чином, що недоліки не будуть помітні. Вчений вважає, що гіперактивні діти володіють високим інтелектом, творчим потенціалом, високою чутливістю, рішучі та енергійні. Вони нетрадиційно мислять і готові йти на ризик, який у майбутньому може перетворити їх на успішних підприємців [11].

Отже, гіперактивним дітям властиві такі особливості розвитку як: дефіцит уваги, надмірна активність та імпульсивність, які створюють проблеми у навчанні та спілкуванні. Але більшість таких дітей є талановитими та широко обдарованими, у результаті чого формуються яскраві та неординарні особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Большой психологический словарь. Под ред. Мещерякова Б.Г., Зинченко В.П. М.: Прайм-Евроник, 2003.- 672 с.*
2. *Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел.- К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005.- 1728 с.*
3. *Заваденко Н.Н. Как понять ребенка. Дети с гиперактивностью и дефицитом внимания / Н.Н. Заваденко.- 2-е изд. доп.- Москва: Школа – Пресс 1, 2001.- 128 с.*
4. *Куцінко О. Синдром гіперактивності у дітей і школа XXI століття / О. Куцінко // Психолог. Шкільний світ.- Київ: Шкільний світ, 2010.- № 2.- С. 3 – 8.*

5. *Монина Г.Б., Рузина М.С. Ох уж эти одаренные дети! Талант и синдром дефицита внимания: двойная исключительность.* – СПб.: Речь; М.: Сфера, 2010. - 128 с.
6. *Монина Г.Б. Стратегия помощи детям с двойной исключительностью (Одаренность и синдром дефицита внимания с гиперактивностью) / Г.Б. Монина // Начальная школа плюс До и После. - 2009. - № 6. - С. 82-85.*
7. *Русакова М.П. Як спілкуватися з гіперактивною дитиною / М.П. Русакова // Обдарована дитина. - 2006. - № 3. - С. 56-59.*
8. *Сиротюк А.Л. Синдром дефицита внимания с гиперактивностью. Диагностика, коррекция и практические рекомендации родителям и педагогам.* – М.: ТЦ Сфера, 2002.- 128 с.
9. *Халецкая О.В., Трошин В.Т. Минимальные дисфункции мозга в детском возрасте. Н. - Новгород, 1995.- 37 с.*
10. *Ясюкова Л.А. Оптимизация обучения и развития детей с ММД. - СПб.: ГП "Иматон", 1997.- 80 с.*
11. *Hallovell E., Raley S. Delivered from distraction: getting the most out of life with attention deficit disorder. N.Y.: Ballantine Books, 2005.-416 p.*

Правдюк О.В.

ПРОГРЕСИВНІ ІДЕЇ КУЛЬТУРРЕГЕРІВ В ПОЛІЕТНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ (XIX СТОЛІТТЯ)

Тенденції розвитку вітчизняного історико-педагогічного напрямку науки у сучасних реаліях характеризуються зростанням інтересу до вивчення культурно-освітнього досвіду численних регіональних культур та національних етносів. Такий підхід надає можливості із сьогодишніх позицій оцінити їх педагогічну спадщину, генезис найважливіших педагогічних проблем та явищ, спроектувати все це у площину модернізації та оптимізації української освіти та виховання. У даному контексті певний інтерес представляє Південь України як поліконфесійний та поліетнічний регіон і, зокрема, педагогічна система менонітів, що тривалий час формувалася в умовах іншомовного та іншодуховного соціокультурного середовища. Метою пропонованих тез є характеристика особливостей системи загальної середньої та професійної освіти менонітів впродовж XIX – початку XX століття. У процесі розвитку господарської діяльності менонітів, виникнення мережі початкових шкіл у колоніях та розвитком їх адміністративного устрою у 20-х рр. XIX століття актуалізувалася потреба в організації як середніх загальноосвітніх інституцій, так і спеціалізованих навчально-виховних закладів для підготовки вчителів, державослужбовців та господарників. Виникненню таких установ передувало створення у 1820 р. за ініціативою Й. Корніса Християнської шкільної асоціації (Christlicher Schulverein) у колонії Орлов (Ohrloff). Метою нового органу управління було розвиток освіти та покращення матеріального стану шкіл менонітів. Заклад Ohrloff Vereinsschule (з 1860 року - Орловське центральне училище) став зразком для облаштування подібних навчальних закладів (Zentralschule) в інших менонітських поселеннях [1; с.80]. З часом, аналогічну середню школу було засновано у Гальбштадті, в інших поселеннях. При цьому, слід зазначити, що джерела фінансування училищ були різними. Наприклад, якщо училище в Орлові утримувалося на кошти шкільної асоціації або товариства, у Гальбштадті – виключно за рахунок місцевої адміністрації, яка була зацікавленою у спеціальній підготовці фахівців для роботи у місцевих установах. Останнє вимагало вільне володіння російською мовою. Це обумовило пріоритетну позицію російської мови як навчального предмету у змісті освіти Гальбштадтського училища. Акцентуємо, що ініціатива створення середніх навчальних закладів не завжди належала лише громадським органам. Важливу роль у цьому процесі відігравали й окремі освітні діячі. Так, у 1838 р. П. Шмідтом було засновано приватну школу в колонії Штайнбах (Steinbach). За ініціативою Г. Хізе у Хортиці (1842 р.) відкрито середній навчальний заклад (Fortbildungsschule) Хортицьке училище, як і Гальбштадтське, перебувало під опікою місцевої адміністрації колоній. Офіційний уряд дозволив відкрити зазначений навчальний заклад за умови, що в ньому матимуть змогу навчатися учні з бідних родин (спочатку їх було 6, але з часом їх кількість збільшувалася). У 1857 р. у Гнаденфельді було засновано школу подібного типу - Bruderschule. З часом усі означені навчально-виховні інституції отримали узагальнюючу назву – Центральні училища (Zentralschulen).

Представники інших етносів також мали можливість відвідувати менонітські школи, однак, за так званим, «залишковим принципом». Зокрема, у Статуті Александркронського менонітського приватного центрального училища (стаття III) зазначалося, що в училище приймаються особи інших віросповідань та чинів за умови наявності вільних місць, на які не претендували меноніти [2, арк. 37]. З часом можливість навчання представників православного віросповідання у менонітських середніх школах була ліквідована. У 1857 р. Опікунський комітет разом з директором училищ Таврійської губернії видали постанову про заборону навчати дітей православної віри в центральних колоністських училищах. Таке рішення обумовлювалося релігійним чинником: поширенням серед православного населення регіону протестантських ідей. Побоювання влади та офіційної церкви було об'єктивним, адже у менонітських школах не викладався Закон Божий православної віри. [3, с.140-141; 126, с.183]. Однак, архівні документи засвідчують, що й після означеної заборони мали місце випадки навчання дітей православних, лютеран, католиків у середніх школах менонітів. Цей факт пов'язаний з тим, що діти купців і чиновників користувалися можливістю отримати середню освіту у найближчих до них середніх освітніх закладах на територіях колоній. Наприклад, П. Фрізен стверджував, що у Гнаденфельдському училищі навчалися діти українців, росіян та інших народів краю.

У системі середньої спеціальної освіти менонітів, особливе місце посідали чоловічі комерційні училища. Одна з головних причин відкриття розглянутих навчальних закладів полягала в необхідності підготовки фахівців для промислових, комерційних та сільськогосподарських підприємств. Їх специфікою була подвійна підпорядкованість: педагогічному комітетові, що складався з учительського колегіуму і представника правління, та комітету соціального контролю, який обирався генеральними зборами об'єднання. Крім того опосередкований вплив на навчальний заклад (через право затвердження директора та вчителів) мав офіційний уряд. Фінансування училищ здійснювалося, переважно, шляхом пожертвувань шкільних товариств. Спеціальні комерційні училища діяли у колоніях Гальбштадт (175 учнів) і Гнаденфельд (210 учнів).

У Гальбштадті та Гнаденфельді діяли також і торгові школи [2, арк.38]. У 1907 р. Молочанське Менонітське товариство сприяння освіті сформулювало нову мету: заснувати менонітську середню школу, яка б відповідала успіхам німецької вищої школи